

UNIwersytet WarMińsko-Mazurski w Olsztynie

Wydział Nauk Ekonomicznych

Studia Podyplomowe

Mechanizmy Funkcjonowania Strefy Euro

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu

edukacji ekonomicznej

VII edycja 2015/2016

Natalia Daria Dąbkowska

**Przystąpienia do strefy euro na przykładzie doświadczeń
Słowacji**

Praca końcowa wykonana

pod kierunkiem

dr. Bogdana Włodarczyka

Olsztyn 2016

Spis treści

Streszczenie.....	3
Wstęp	4
Rozdział 1 Rys historyczny Słowacji przed wejściem do Unii Europejskiej.....	5
1.1. Powstanie Słowacji	5
1.2. Droga Słowacji do Unii Europejskiej	6
Rozdział 2 Przygotowania Słowacji do wejścia do strefy euro.....	10
2.1. Prawne aspekty przygotowań Słowacji do wejścia do strefy euro.....	10
2.2. Praktyczne czynniki przygotowań do wprowadzenia waluty euro	19
Rozdział 3 Przyjęcie przez Słowację waluty euro	23
3.1. Korzyści przyjęcia wspólnej waluty europejskiej	23
3.2. Koszty wprowadzenia waluty euro	27
Podsumowanie	28
Bibliografia	29

Streszczenie

Celem pracy jest wykazanie, iż wstąpienie do strefy euro wiąże się z wieloma korzyściami, jak i generuje również koszty. Zważyć należy na fakt, iż ponoszone przez przyjmujące wspólną walutę państwo, koszty są jednorazowe i winny być traktowane, jako swego rodzaju inwestycja. Z kolei korzyści istnienia państwa w wspólnej strefie walutowej są długoterminowe i pozytywne zarówno dla osób fizycznych, przedsiębiorców jak i całego państwa. Bezsprzecznym jest także fakt, iż wiążące się z przygotowaniem państwa do wstąpienia do strefy euro spełnienie warunków nazywanych kryteriami konwergencji stanowi zarówno uciążliwość związaną z dodatkowymi obowiązkami władz jak i pozytywnie wpływa na gospodarkę oraz reguluje prawo.

Opracowanie składa się z trzech rozdziałów.

W pierwszym rozdziale ukazano rys historyczny Słowacji przed jej wejściem do Unii Europejskiej. Rozważania na powyższy temat podzielono na rozłam Czechosłowacji na Czechy i Słowację oraz przygotowania Słowacji do wejścia do Unii Europejskiej. W tym rozdziale poruszono głównie kwestie historyczno- gospodarcze, niezwykle istotne dla Słowacji, jednakowoż stanowiące genezę wstąpienia Słowacji do Unii Europejskiej, a następnie przystąpienia do strefy euro.

W kolejnym rozdziale opisano starania Słowacji o przystąpienie do strefy euro. Składały się one z przygotowań prawnych, a więc dostosowania prawa krajowego-słowackiego do prawa wspólnotowego oraz z przygotowań praktycznych, czyli pozyskania banknotów i monet euro, wycofywania koron słowackich z obiegu oraz kampanii informacyjnej skierowanej do obywateli.

Treści ostatniego rozdziału poświęcone są skutkom wprowadzenia na Słowacji waluty euro. W jednym z podrozdziałów omówiono korzyści wejścia do strefy euro, natomiast w następnym poddano pod analizę koszty związane z wprowadzeniem waluty euro. Poruszono wpływ wprowadzenia waluty euro zarówno na osoby fizyczne, jak i przedsiębiorców.

W rozdziale podsumowanie zamieszczono syntetyczną ocenę funkcjonowania wspólnej waluty europejskiej.

Wstęp

Praca posiada charakter badawczo-opisowy z zastosowaniem metody analitycznej. W niniejszym opracowaniu podjęto próbę syntetycznego przedstawienia etapów wstąpienia Słowacji do strefy euro, powstania Słowacji oraz jej przygotowań pod względem formalno-prawnym jak i praktycznym do wejścia do strefy euro. Jednocześnie zaprezentowano skutki przyjęcia wspólnej waluty na Słowacji. Podczas pisania pracy wykorzystano różnorodne źródła wykazane w bibliografii, a szczególnie literaturę, czasopisma naukowe oraz dane dostępne na stronach internetowych.

Przystąpienie do strefy euro jest bardzo istotnym i długotrwałym procesem, który należy rozpatrywać od samych początków kreowania się tak młodego państwa, jakim jest Słowacja. Załączku tego procesu należy dopatrywać się już na etapie rozłamu Czechosłowacji i działań polityków zmierzających do europeizacji kraju i integracji europejskiej. Słowacja w 2004 r. wstąpiła do Unii Europejskiej. Następnie, rozpoczęła się droga Słowacji do wejścia do strefy euro. Na tym poziomie należało zarówno spełnić kryteria konwergencji, dopełnić wymagań formalno-prawnych, praktycznych jak i przygotować społeczeństwo do posługiwania się nowymi środkami pieniężnymi. Cały ten proces odbywał się na Słowacji bardzo dynamicznie i sprawnie, aby po 5 latach, już w 2009 roku Słowacja weszła do strefy euro. Końcowo należało przeanalizować korzyści i koszty przystąpienia Słowacji do strefy euro.

Rozdział 1 Rys historyczny Słowacji przed wejściem do Unii Europejskiej

1.1. Powstanie Słowacji

Słowacja jest państwem nieposiadającym bogatej tradycji w zakresie posiadania własnego państwa, gdyż przez 1000 lat wchodziła w skład Królestwa Węgier, następnie w latach 1918-1939 wchodziła w skład Czechosłowacji. W okresie II wojny światowej funkcjonowała pod silnym wpływem III Rzeszy. (ŻARNA, SŁOWACJA NA DRODZE DO UNII EUROPEJSKIEJ, POLITYKA I SPOŁECZEŃSTWO 6/2009). Koniec lat 80 i początek 90 XX wieku zapisał się w historii Europy Środkowo- Wschodniej, jako czas dużej zmiany. Powyższa polegała głównie na rozpadzie Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich-ZSRR i wynikających z tego modyfikacji wewnątrz państw takich jak: Polska czy też Czechosłowacja.(TOMASZEWSKI,1997, s. 50). Po obaleniu poprzedniego ustroju Czesi i Słowacy przeprowadzili wybory do wspólnego Parlamentu- Zgromadzenia Federalnego, w których wybrali nowy rząd. Czesi ze Słowakami działali wspólnie, aż 30.03.1990 roku, gdy w Parlamencie rozległa się debata na temat nazwy ich kraju. Czesi skłaniali się przy utrzymaniu nazwy Czechosłowacja, natomiast Słowacy domagali się zmiany na Czechosłowację Republikę Federacyjną. Narody nie mogły dojść do porozumienia. W rezultacie na scenie politycznej pojawiły się dwa skrajne ugrupowania na czele z słowackim przywódcą Vladimirem Meciarem, a po czeskiej stronie z Vaclavem Klausem. Wśród społeczeństwa pojawiło się przekonanie, iż Czesi traktują Słowaków drugorzędnie, a nadto Czesi krytycznie podchodzili do finansowania uboższych sąsiadów. Kolejne wybory do Parlamentu, które odbyły się 5-6 czerwca 1992 r. na Słowacji wygrał Ruch na rzecz demokracji Słowacji z Vladimirem Meciarem na czele, natomiast w Czechach Obywatelska Partia Demokratyczna z przywódcą Vaclavem Klausem. (KOŚCIELNIAK,2010, s.73). Z uwagi na dwóch silnych przywódców politycznych na jednej scenie politycznej oraz niezgodę, Klaus z Meciarem zdecydowali o podziale państwa. Czechosłowacja przestała istnieć z 31 grudnia 1992 roku na 1 stycznia 1993 r. Od tego momentu rozpoczęły swoje istnienie dwa suwerenne państwa, a mianowicie Czechy i Słowacja. ¹

¹ <http://ciekawostkihistoryczne.pl/2012/05/29/dlaczego-zechoslowacja-sie-rozpadla>, (dostęp: 10.04.2016)

1.2. Droga Słowacji do Unii Europejskiej

Słowacja, de facto istniejąc jeszcze w ramach Czechosłowacji nawiązywała stosunki dyplomatyczne z Wspólnotą Europejską. Przejawem tego było podpisanie 7 maja 1990 r. umowy handlowej z Wspólnotą Europejską. (KOŁODZIEJCZYK-KONARSKA, 2002, s. 250) oraz 1 stycznia 1991 r. umowy o preferencjach celnych. Kolejne umowy były zawierane już po 1 stycznia 1993 roku, a więc po rozpadzie Czechosłowacji, oddzielnie przez Czechy i osobno przez Słowację. 4 października 1993 r. Słowacja podpisała Układ Europejski, który wszedł w życie 1 lutego 1995 roku. (ŁOŚ, 2007, s.77) Kolejnym istotnym krokiem w integracji Słowacji, a także całej Europy Środkowej z Unią Europejską stało się spotkanie Rady Europejskiej w Kopenhadze. Owe miało miejsce 22-23 czerwca 1993 r. W jego wyniku utworzono tzw. kryteria kopenhaskie, zawierające warunki dołączenia do Unii Europejskiej. Jako przykład powyższych można wymienić m.in.: realizację celów unii politycznej, gospodarczej oraz monetarnej, ochronę mniejszości narodowych, demokratyzację, poszanowanie praw człowieka. (ŁASTAWSKI, 2006, s.270-273) Wśród wymienionych wymagań największym problemem dla rządu słowackiego była ochrona mniejszości narodowych, a konkretnie napięta sytuacja z mniejszością węgierską i romską. 9 grudnia 1994 r. miał miejsce szczyt Rady Europejskiej w Essen. Podczas szczytu przyjęto program przygotowań do przyjęcia do Wspólnoty Europejskiej stowarzyszonych z nią państw Europy Środkowej. Dyskutowano na temat obligatoryjności wprowadzenia instrumentów mających na celu zbliżyć kraje do wspólnego rynku. Nadmieniono również, iż należy włączyć państwa kandydujące do Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, spraw transportowych, komunikacyjnych oraz edukacyjnych i kultury. (ŁASTAWSKI, 2006, s.270-273) Kolejnym europejskim spotkaniem był szczyt w Cannes w dniach 26-27 czerwca 1995 r. W trakcie szczytu premier Słowacji Meciar wystąpił z wnioskiem o członkostwo. Odpowiedzią na jego postulat stało się przyjęcie "Narodowego programu dostosowania słowackich regulacji prawnych do prawa wspólnotowego". W lipcu 1997 roku Komisja Europejska zaprezentowała projekt "Agendy 2000" Dokument opiniował państwa kandydujące, jednocześnie rekomendując możliwość podjęcia negocjacji z: Czechami, Cyprzem, Estonią, Polską, Słowenią i Węgrami. Wedle powyższego Słowacja nie została zakwalifikowana do państw rozpoczynających negocjacje. Komisja podjęła taką decyzję, kierując się naruszeniami praw mniejszości węgierskiej i romskiej poprzez nie zagwarantowanie prawa posługiwania się własnym

językiem, a nadto przekroczeniami uprawnień rządu wobec innych organów państwa. Dodatkowo zarzucono Słowacji, iż nie spełnia warunku tyżącego się gospodarki wolnorynkowej. Co więcej, Parlament Europejski zagroził Słowacji zamknięciem przedstawicielstwa Unii Europejskiej w Bratysławie. Kolejne niespełnione kryterium dotyczyło dostosowania prawa krajowego do wspólnotowego. Według Komisji Słowacja w tej kwestii poczyniła postępy, lecz istnieje nadal szereg zaniedbań. (KOŁODZIEJCZYK-KONARSKA, 2002, s.262-263).W dniach 12-13 grudnia 1997 r. na posiedzeniu Rady Europejskiej w Luksemburgu zdecydowano o rozszerzeniu Unii Europejskiej o nowe państwa, jednak w tym gronie nie pojawiła się Słowacja. (ŁASTAWSKI,2006, s. 273-274) W 1998 r. zmienił się słowacki rząd. Dyplomacja Słowacji odbudowała pozytywne stosunki z Unią Europejską. Po otrzymaniu pozytywnej rekomendacji Unia Europejska zaprosiła Słowację do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych na szczycie Unii Europejskiej w Helsinkach w dniach 10-11 grudnia 1999 r. wspólnie z Bułgarią, Litwą, Łotwą, Malcią, Rumunią. (ŁASTAWSKI,2006, s.308). Podczas konferencji międzyrządowej w Brukseli dnia 15 lutego 2000 r. rozpoczął się proces negocjacji. W trakcie rozmów w imieniu Słowacji Jan Figiel jako sekretarz stanu w MSZ przedstawił swoje propozycje i to samo uczyniła Unia Europejska. Kolejnym etapem w trakcie przystępowania Słowacji do Wspólnoty był "screening", czyli analiza dostosowania prawa słowackiego do prawa unijnego. Słowacja niezwykle szybko przeprowadziła pertraktacje, a mianowicie w ciągu dwóch i pół roku.(FIGIEL,2001, s. 97-102 w: ŻARNA, 2009,s.135).

W dniach 12-13 grudnia 2002 r. podczas szczytu w Kopenhadze odbyły się ostatnie negocjacje Słowacji z Unią. Końcowo Słowacja przyjęła kilka okresów przejściowych, a mianowicie:

- Nabywanie ziemi przez obcokrajowców
- Swobodny przepływ usług
- Rolnictwo
- Transport
- Budownictwo
- Sektor transportowy

- Otwarcie rynków pracy

Według słowackiego socjologa Michał Vašecka negocjacje Słowacji z Unią Europejską wyglądały znacznie odmiennie niż Polski, gdyż na Słowacji powstał ogólnokrajowy konsensus, natomiast w Polsce ze społeczeństwa wyodrębnili się eurosceptycy i euroentuzjaści. Wedle socjologa miało to związek z tym, iż Słowacy byli zobligowani doganiać innych kandydatów w negocjacjach, natomiast Polska już od lat pertraktowała z Unią Europejską. Vasecka był przekonany, iż w trakcie referendum frekwencja będzie wysoka. Niestety nie miał racji. Referendum odbyło się w dniach 16-17 maja 2003 r. Początkowo frekwencja była bardzo niska. Dopiero po apelu prezydenta Rudolfa Schustera oraz przewodniczącego parlamentu Pavola Hruszovsky do obywateli, frekwencja wzrosła i końcowo wyniosła 52,15 %. Spośród ponad połowy obywateli Słowacji za integracją opowiedziało się 92,46 % głosujących. Dzięki przekroczeniu 50 % referendum było wiążące. Z analiz referendum wynika, iż głosowali głównie mieszkańcy dużych miast Bratysławy i Korszyc, gdyż tam frekwencja wyniosła ponad 60%. (ŻARNA, 2006, s.173)

Końcowo traktat akcesyjny Słowacja podpisała wraz z dziewięcioma innymi państwami 16 kwietnia 2003 r. w Atenach. Zaparafowanie traktatu miało skutek uzyskania statusu aktywnego obserwatora. Słowacja mogła przebywać na posiedzeniach wszystkich zespołów Unii Europejskiej, aczkolwiek nie miała prawa czynnie uczestniczyć, a więc podejmować decyzji. Parlament Słowacji ratyfikował traktat 1 lipca 2003 r. Na 139 głosujących, zaledwie 10 reprezentantów komunistycznej Partii Słowacji było przeciwnych. 26 sierpnia 2003 r. prezydent podpisał traktat. 1 maja 2004 r. Słowacja wraz z dziewięcioma innymi państwami przystąpiła do Unii Europejskiej. Miesiąc później odbyły się wybory do Parlamentu Europejskiego. Wśród nowych państw Unii najlepszy wynik osiągnęły partie konserwatywne, prawicowe, populistyczne i antyeuropejskie. Kolejny wniosek, jaki można wysnuć to większe poparcie dla ugrupowań opozycyjnych niż rządowych. Jeśli chodzi o frekwencję na Słowacji to była ona najniższa wśród nowych państw europejskich. Wynosiła ona 16,96 %. Analizując powyższe sytuacje można stwierdzić, iż miało na to wpływ kilka aspektów. W krótkim odstępie czasu odbywały się kolejne wybory: parlamentarne jesienią 2002 r., referendum unijne w maju 2003 r., natomiast w kwietniu 2004 r. wybory prezydenckie. Słowacy odczuli zmęczenie ciągłymi głosowaniami, ponadto wśród Słowaków panowało przeświadczenie, iż praca w

parlamencie europejskim polega na niewielkiej pracy za duże wynagrodzenie. Nadto słowackie partie kandydujące do euro parlamentu nie przeprowadziły hucznej kampanii wyborczej. Słowaccy euro posłowie zasilają szeregi: Europejskiej Partii Ludowej, Grupy Socjalistów, Europejskich Demokratów oraz Niezrzeszonych. (ŻARNA,s.138)

W składzie Komisji Europejskiej, według ustaleń z Nicei reprezentować jeden kraj mógł tylko jeden komisarz. Ruch Chrześcijańsko- Demokratyczny wysunął propozycję, aby posadę komisarza objął Jan Figel. Pełnił on od 1 maja 2004 r. funkcję komisarza do spraw przedsiębiorstw i społeczeństw informacyjnych. Kilka miesięcy później, w październiku został komisarzem do spraw edukacji, szkoleń, kultury i wielojęzyczności.

Rozdział 2 Przygotowania Słowacji do wejścia do strefy euro

2.1. Prawne aspekty przygotowań Słowacji do wejścia do strefy euro

Rozszerzenie strefy euro jest istotnym wydarzeniem w funkcjonowaniu każdego kraju europejskiego. Słowacja przyjęła walutę euro 1 stycznia 2009 roku. Przygotowania przyjęcia wspólnej waluty europejskiej miały różny aspekt. Jednym z nich był aspekt prawny. W tej materii istotnym są przepisy prawa pierwotnego wspólnotowego, które stanowią fundament prawny przyjęcia waluty euro oraz prawo pochodne uchwalone celem przyjęcia przez kolejne państwo waluty. Warto zatrzymać się również przy przepisach prawa słowackiego oraz niektórych istotnych opiniach Europejskiego Banku Centralnego.

Najważniejszymi aktami pierwotnego prawa wspólnotowego są dwie regulacje prawne, a mianowicie Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (w skrócie TWE) oraz Statut Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego (zwany Statutem). Powyższe regulacje mają charakter ogólny i uniwersalny. Formuła ogólności i uniwersalizmu pozwala na stabilność przepisów podczas przystępowania nowych, często odmiennych krajów do strefy euro. Podstawę prawną przyjęcia kraju Unii Europejskiej do strefy euro jest art.122 ust. 2 Traktatu ustanawiającego Unię Europejską. Wymieniony przepis określa tryb zniesienia derogacji dokonywanej przez Radę, na wniosek Komisji. Powyższe dzieje się po przeprowadzeniu konsultacji z Parlamentem Europejskim. Z kolei przepisy Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego są kierowane do banku centralnego państwa UE pretendującego do przyjęcia waluty euro. Wartymi uwagi są art. 30 ust 1 regulujący transfer środków rezerw dewizowych do Europejskiego Banku Centralnego przez narodowe banki centralne wstępujące do strefy euro oraz art. 49 Statutu traktujący o odroczonej wpłacie do kapitału, rezerw oraz zasobów Europejskiego Banku Centralnego. Owa wpłata winna być dokonana przez Narodowy Bank Centralny dołączający do strefy euro. W Statucie sformułowana została także metoda obliczania kwoty środków rezerw dewizowych. Przekazanie środków do Europejskiego Banku Centralnego zostało wyegzekwowane od państw członkowskich, starających się o przystąpienie do strefy euro mocą art. 30 ust. 1 Statutu.

Dzięki przepisom wspólnotowego prawa pierwotnego możliwe jest uchwalanie przy wstępowaniu kolejnego państwa do strefy euro przez odpowiednie instytucje Unii

Europejskiej przepisów pochodnych, na które składają się głównie rozporządzenia i decyzje. Przepisy prawa pierwotnego rzetelnie regulują przyjęcie przez każdy nowy kraj waluty euro. W przypadku Słowacji dnia 7 maja 2008 r. Komisja Europejska przyjęła wniosek dotyczący decyzji Rady podjętej zgodnie z wspomnianym art. 122 ust. 2 TWE. We wniosku ogłoszono, iż Słowacja została uznana za państwo wypełniające przesłanki niezbędne do przyjęcia waluty euro. W związku z tym zawnioskowano o uchylenie stosunku do Słowacji derogacji z dniem 1 stycznia 2009 roku. Decyzję w tej sprawie podjęto 8 lipca 2008 roku. Nosiła ona nazwę Decyzja Rady (2008/608/WE) z dnia 8 lipca 2008 r. zgodnie z art. 122 ust. 2 Traktatu w sprawie przyjęcia wspólnej waluty przez Słowację z dniem 1 stycznia 2009 r. Jak stanowi nazwa decyzja została wydana na podstawie aktu prawa pierwotnego, a mianowicie art. 122 ust 2 Traktatu. W preambule tej decyzji zostały opisano wszystkie stadia tworzenia Unii Gospodarczej i Walutowej oraz przedstawiono wymagania ekonomiczne, jak i prawne niezbędne do wstąpienia przez Słowację do strefy euro. W art. 1 zawarto zapis o uchyleniu derogacji wobec Słowacji z dniem 1 stycznia 2009 r. i przyjęciu waluty euro.

Kolejnym aktem prawa wtórnego regulującym wejście Słowacji do strefy euro jest Rozporządzenie Rady (WE) nr 693/2008 z dnia 8 lipca 2008 roku zmieniające rozporządzenie (WE) nr 974/98 w odniesieniu do wprowadzenia euro an Słowacji. Analogicznie jak w przypadku Decyzji Rady (2008/608/WE) z dnia 8 lipca 2008 r. podstawą prawną uchwalenia tego rozporządzenia jest inny akt prawny z prawa pierwotnego, a mianowicie Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, a właściwie art. 123 ust. 5 zdanie 3. Rozporządzenie zostało uchwalone w 1998 r., by uściślić materię dotyczącą wprowadzenia euro w pierwszej grupie państw członkowskich należących do strefy euro oraz w Grecji. Z uwagi na fakt, iż planowano rozszerzenie strefy euro o nowe kraje Unii oraz obligatoryjność uregulowania tych kwestii pod względem prawnym, rozporządzenie zostało zmienione w 2005 r. poprzez rozporządzenie nr 1647/2006. Później było ono przekształcane na potrzeby Słowenii, Cypru oraz Malty. Celem wprowadzenia Słowacji do strefy euro była konieczna kolejna nowelizacja. Rozporządzeniem nr 974/98 zostały wyszczególnione państwa kandydujące do strefy euro, a wraz z tą listą zostały załączone terminy przyjęcia waluty euro, wprowadzenie jej do obiegu gotówkowego tzw. z ang. cash changeover date. Nadto informowano, czy dane państwo skorzysta z możliwości etapowego wycofywania waluty krajowej tzw. ang. phasing- out period. Na podstawie

uchwalonych przepisów derogacja wobec Słowacji została uchylona 1 stycznia 2009 r. Tym samym z początkiem 2009 r. Słowacja przyjęła walutę euro. Zmiana waluty słowackiej (koron słowackich) na euro nastąpiła zgodnie z metodą "big bang", co oznacza, iż Słowacja w tym samym czasie przyjęła euro jako walutę, jak i wprowadziła do obiegu banknoty i monety euro jako prawny środek płatniczy. W związku z przystąpieniem Słowacji do strefy euro uchwalono rozporządzenie Rady (WE) nr 694/2008 z dnia 8 lipca 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2866/98 w odniesieniu do kursu wymiany dla Słowacji. Nowelizacja z 31 grudnia 1998 r. regulowała tzw. nieodwołalne kursy wymiany między euro, a walutami krajów wyzbywających się swojej waluty. Kursy te są regulowane przed przystąpieniem każdego kolejnego kraju do strefy euro. Tak też stało się w przypadku Słowacji. Podstawą prawną wydania rozporządzenia stanowiącego prawo wtórne jest art. 123 ust. 5 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Wymieniony artykuł umożliwia na wniosek Komisji upoważnienie Rady Unii Europejskiej do określenia kursu wymiany waluty słowackiej - korony na walutę euro. Na podstawie tego rozporządzenia kurs został ustalony na 30,1260 korony słowackiej za 1 euro.

Wprowadzenie waluty euro wiązało się również z modyfikacją prawa krajowego. Po analizie przepisów prawa słowackiego podjęto decyzje, iż dokonywane zmiany legislacyjne zostaną podzielone na trzy grupy. Do pierwszej grupy zaliczono regulacje o ogólnej specyfice, które dotyczyły się porządku prawnego Słowacji. Zostały uregulowane za pomocą ustawy dotyczącej niektórych działań związanych z wprowadzeniem euro jako prawnego środka płatniczego na terytorium Republiki Słowackiej, zwana skrótowo ustawą horyzontalną. W kolejnej, drugiej grupie pojawiła się aktywność mająca na celu nowelizację bądź regulację przy pomocy nowej legislatywy aktów prawnych. Wśród nich pojawiały się akty prawne z zakresu prawa administracyjnego, karnego, cywilnego, finansowego, handlowego. Nowelizacja powyższych miała na celu usunięcie z zapisu ustaw koron słowackich i zastąpienie ich walutą euro. Ostatnią grupą są akty prawne małej wagi, na które zmiana waluty ma minimalny wpływ. Powyższe akty prawne były zmieniane stopniowo po wprowadzeniu waluty euro.

Znajdująca się w pierwszej grupie ustawa dotycząca niektórych działań związanych z wprowadzeniem euro, jako prawnego środka płatniczego na terytorium Republiki Słowackiej nazywana ustawą horyzontalną została przyjęta 28.11.2007 r. Uchwalenie ustawy horyzontalnej miało na celu szerokie unormowanie wielu aspektów związanych ze

zmianą korony na euro. Ustawa horyzontalna uaktualniła szereg aktów prawnych, a mianowicie ustawę o Narodowym Banku Słowacji, ustawę dewizową, ustawę o wykroczeniach, ustawę o płatnościach, ustawę o bankach, ustawę o giełdzie papierów wartościowych, ustawę o obligacjach, ustawę o zasadach budżetowych administracji publicznej, ustawę o kasach mieszkaniowych, ustawę o ubezpieczeniach, ustawę o cenach, ustawę o inwestowaniu grupowym, ustawę o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz ustawę o papierach wartościowych i papierach inwestycyjnych. Przepisy wyżej wymienionej ustawy musiały zostać zsynchronizowane do uregulowań prawnych Wspólnoty, gdyż tego wymagało spełnienie kryteriów prawnych, a więc tzw. kryteria prawne umożliwiające Słowacji przystąpienie do strefy euro. Zrealizowanie powyższych kryteriów spowodowało utworzenie obszernej, normującej kompleksowo, w jednym akcie prawnym wszelkie aspekty prawne związane z przyjęciem przez Słowację waluty euro. Ustawa jest rozległa, gdyż zajmuje aż 71 stron. Ustawodawca podzielił ją na 31 działów. W ustawie szczególnie poruszona jest kwestia wprowadzenia nowej waluty do obiegu, a szczególnie reguły dotyczące bezkolizyjnej wymiany koron słowackich na euro. Jedną z ważniejszych reguł jest ciągłość umów. Oznacza to, iż zmiana waluty na euro nie będzie skutkować na ciągłość umów i innych form prawnych zawieranych w koronach słowackich. Celem uniknięcia zbyt dużego wzrostu cen na czas wymiany walut wdrożono zasadę zaokrąglania przeliczonych kwot z korony na euro. Ponadto w ustawie zostały zawarte kursy wymiany, słowackich banknotów i moneta euro, operacji bezgotówkowych oraz przeksięgowywania lokat bankowych na nową walutę. (GÓRSKA, LIP, SIEMASZKO, 2008, s. 13) Ponadto w ustawie zostały ujęte dwie istotne kwestie, a mianowicie długość obowiązywania podwójnego podania cen oraz podwójnego obiegu euro i korony słowackiej. Dualistyczne przedstawianie cen obowiązywało od 8 sierpnia 2008 roku do końca 2009 r. Po tym okresie podawanie cen w koronach i euro mogło być dokonywane przez sprzedawców fakultatywnie. Z kolei podwójny obieg euro i korony słowackiej został wprowadzony dla osób fizycznych do 16 stycznia 2009 r.

W ustawie zapisano również regulacje dotyczące spółek, a także instytucji i organizacji państwowych takich jak: Narodowy Bank Słowacji czy też Słowacka Inspekcja Handlowa. Powyższe było o tyle znaczące, że Narodowy Bank Słowacji oraz Inspekcja Handlowa nadzorują proces wymiany walut.

Ustawa horyzontalna posiada również zapis umożliwiający uchwalenie aktów niższego rzędu regulujących zagadnienia takie jak: finanse, praca, sprawy społeczne, rodzinne oraz zdrowie. Powyższe ma celu uregulowanie kwestii technicznych związanych z wymianą waluty.

Znaczną część ustawy zajmują przepisy nowelizujące inne akty prawne. Najwięcej z nich dotyczy ustawy o Narodowym Banku Słowacji. Wspomniane przepisy mają za zadanie zharmonizować Narodowy Bank Centralny do prawa unijnego, w stopniu niezbędnym do włączenia się w strefę euro. Na podstawie tej ustawy centralny bank Słowacji został włączony do Europejskiego Systemu Banków Centralnych państw należących do strefy euro. Zgodnie z wprowadzonymi uregulowaniami NBS otrzymał nowe zadania, a mianowicie:

- uczestnictwo we wspólnej polityce pieniężnej;
- wydawanie banknotów i monet euro zgodnie z regulacjami obowiązującymi w strefie euro;
- utrzymywanie rezerw dewizowych wynikających z uczestnictwa w strefie euro;
- popieranie sprawnego funkcjonowania systemów płatniczych.

Należy zważyć, iż wszystkie przepisy dotyczące funkcjonowania centralnego banku Słowacji ustawodawca był zobligowany dostosować do nowej sytuacji. Przy przystąpieniu do strefy euro Narodowy Bank Słowacji nabrał większej niezależności. W ustawie dokonano kilku modyfikacji na rzecz autonomii finansowej, personalnej oraz instytucjonalnej centralnego banku Słowacji. Wartym uwagi jest fakt, iż uczestnictwo Narodowego Banku Słowacji w międzynarodowych instytucjach walutowych jest możliwe jedynie za zgodą Europejskiego Banku Centralnego. W tym wątku prawnym zostały uregulowane również przepisy dotyczące kwestii finansowych związanych z uczestnictwem centralnego banku Słowacji w strefie euro, a konkretnie udział NBS w kapitale EBC, partycypacja w zyskach i stratach EBC, przekaz środków rezerw dewizowych do Europejskiego Banku Centralnego itp.

Ustawa horyzontalna miała na tyle szeroki zasięg, iż znowelizowała i dostosowała do wprowadzenia euro również tak znaczące w słowackim prawie regulacje prawne jak: kodeks handlowy, ustawa o papierach wartościowych i usługach inwestycyjnych, ustawa o

nadzorze nad rynkiem finansowym, ustawa o bankach, ustawa o nadzorze nad rynkiem finansowym, ustawa o systemie płatniczym. W wymienionych aktach prawnych nowelizacja miała głównie charakter praktyczno-techniczny. Zaistniałe zmiany tyczą się głównie modyfikacji nazwy waluty z korony słowackiej na euro.

Reasumując powyższe można rzec, iż słowacka ustawa horyzontalna stanowiła podstawę prawną do przystąpienia Słowacji do strefy euro. Jako naczelną akt prawny regulujący powyższą kwestię weszła w życie z dniem 1 stycznia 2008 roku, a więc rok przed przyjęciem waluty euro, jednak koronne regulacje weszły w życie z dniem 1 stycznia 2009 roku .

Na mocy słowackiej ustawy horyzontalnej zostało uchwalonych wiele rozporządzeń, a mianowicie:

I Rozporządzenie Ministra Finansów dotyczące szczegółowych zasad podwójnego podawania cen w celu ochrony konsumentów

II Rozporządzenie Narodowego Banku Słowacji ustanawiające reguły dotyczące podwójnego podawania cen, płatności i innych kwot w sektorach bankowym, rynków kapitałowych i ubezpieczeń emerytalnych

III Rozporządzenie Narodowego Banku Słowacji ustanawiające liczbę miejsc po przecinku ustalanych dla pewnego rodzaju papierów wartościowych sporządzonych dla celów zaokrągleń przy redenominacji ich nominalnej wartości z waluty słowackiej na euro

IV Rozporządzenie Ministra Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Republiki Słowackiej ustanawiające dodatkowe szczegółowe reguły na temat podwójnego podawania cen, konwersji i zaokrągleń cen, cen jednostkowych, płatności i innych kwot ustalanych w trakcie wymiany waluty słowackiej na euro w odniesieniu do zarobków, pensji i innych wynagrodzeń za pracę, do zwrotów kosztów podróży, obsługi zatrudnienia, ubezpieczenia społecznego, oszczędności związanych z przejściem na emeryturę, świadczeń socjalnych, zasiłków z tytułu opieki społecznej, pomocy z tytułu potrzeb materialnych i innych form wsparcia socjalnego oraz usług socjalnych

V Rozporządzenie Ministra Finansów Republiki Słowackiej ustanawiające metody i zakres cen, płatności i innych kwot poddanych podwójnemu podawaniu cen z przypadku gier hazardowych.

Pierwsze z rozporządzeń uchwalone na podstawie ustawy horyzontalnej weszło w życie 27 marca 2008 r. Traktuje ono o podwójnym podawaniu cen, płatności i innych kwot. Zgodnie z rozporządzeniem przedstawiane ceny winny być jasne i czytelne. Ponadto w rozporządzeniu zawarty jest również oficjalny kurs wymiany walut, wyjątki od generalnej zasady w odniesieniu do niektórych towarów i usług oraz zaokrąglanie cen do czterech miejsc po przecinku.

Drugie z rozporządzeń, również uchwalone na podstawie słowackiej ustawy horyzontalnej dnia 15 maja 2008 w sposób rzetelny reguluje techniki, metody oraz procedury dotyczące podwójnego podwójnego podawania cen, płatności i innych kwot dotyczących usług świadczonych na rynku finansowym.

Trzecie z rozporządzeń ma na celu unormowanie kwestii technicznych odnoszących się do przewalutowania na euro i zaokrąglenia wartości papierów wartościowych typu equity and debt securities.

Kolejne rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 czerwca 2008 r. Składa się ono z 47 artykułów. Pierwszą część stanowią podstawowe regulacje, w których należy zważyć na wyszczególnienie usług i świadczeń, które obligatoryjnie objęto podwójnym podawaniem cen. W drugiej części rozporządzenia znajdują się zasady dotyczące podwójnego podawania kwot z tytułu wynagrodzenia za pracę. Najważniejszym aspektem powyższego jest fakt, iż uzgodniono, iż przy podawaniu kwoty wynagrodzenia będzie wymieniona zarówno wartość w koronach słowackich jak i euro.

Ostatnią z wyszczególnionych rozporządzeń jest ustanowienie metod i zakres cen, płatności i innych kwot poddanych podwójnemu podawaniu cen z przypadku gier hazardowych. Wymieniony akt prawny wszedł w życie dnia 1 lipca 2008 r. Wymienione artykuły traktują o loteriach, grach hazardowych urządzanych w kasynach, zakładach wzajemnych, grach na automatach itp. Wedle uchwalonych przepisów podwójne ceny powinny być przedstawione czytelnie i jasno.

Poza rozporządzeniami przygotowującymi Słowację pod względem prawnym do wejścia do strefy euro zostały przez Europejski Bank Centralny przygotowane opinie do projektów europejskich i krajowych uregulowań prawnych regulujących przystąpienie Polski do strefy euro. Opinie zostały wydane ze względu na kompetencję Europejskiego Banku

Centralnego w sprawie funkcjonowania narodowych banków centralnych Unii Europejskiej. Należy zważyć, iż opinie mają charakter quasi aktów prawnych, gdyż nie mają mocy obowiązującej. Ze względu na fakt, iż wydane opinie zawierają w sobie wskazówki do wykładni prawa wspólnotowego w zakresie przepisów krajowych, powinny być uwzględnione przy wprowadzaniu regulacji prawnych związanych z wprowadzeniem w Słowacji waluty europejskiej. Pierwszą z nich jest opinia Europejskiego Banku Centralnego z dnia 19.12.2007r. w sprawie projektowania prawa dotyczącego przyjęcia euro w Słowacji. W wymienionej opinii Europejski Bank Centralny pozytywnie ocenił wczesne przygotowanie aktu prawnego pozwalającego Słowacji wstąpić do strefy euro. EBC uznał, iż tak wczesne przygotowanie projektu ustawy wpłynie na właściwe wdrożenie się do procesu zamiany walut. EBC zauważył, iż uregulowania są adekwatne do zaproponowanych przez Bank w Raporcie o Konwergencji z 2006 r. Ponadto EBC wskazuje, iż nie jest potrzebne dublowanie w przepisach krajowych uregulowań wspólnotowych. Wyżej wymienione działanie naruszałoby hierarchię „acquis communautaire”, a więc porządku prawnego Unii Europejskiej stanowiącego prawo pierwotne. Dodatkowo Bank Centralny pejoratywnie ocenił zharmonizowanie prawa słowackiego z prawem UE dotyczące emisji banknotów i monet euro. Z uwagi na propozycję wprowadzenia ustawy horyzontalnej z dniem 1 stycznia 2008 r., a więc rok przed wejściem euro, zważono, iż euro w terminologii aktu prawnego winno być traktowane jako waluta obca.

Kolejną jest opinia 30 maja 2008 r. wydana na wniosek Narodowego Banku Słowacji w sprawie rozporządzenia ustanawiającego reguły dotyczące podwójnego podawania cen w sektorach bankowym, rynków kapitałowych, ubezpieczeniowym i ubezpieczeń emerytalnych oraz o zasadach zaokrąglania wartości nominalnej określonych rodzajów papierów wartościowych. Bank centralny otrzymał do zaopiniowania projekty dwóch rozporządzeń regulujących kwestie techniczne dotyczące podwójnego podawania cen i zasad ich zaokrąglania w sektorze bankowym, na rynkach kapitałowych i ubezpieczeniowych oraz wartości nominalnej określonych rodzajów papierów wartościowych. W tej sprawie EBC skierował zwięzłą informację dotyczącą zalecenia Komisji z dnia 10 stycznia 2008 roku dotyczącego środków ułatwiających przyszłe przejście na euro, które weszło w życie po przyjęciu słowackiej ustawy horyzontalnej. Zgodnie z art. 2 zalecenia obowiązek podawania cen w dwóch walutach powinien być

wprowadzony jak najszybciej po oficjalnym przyjęciu przez Radę nieodwołalnie ustalonego kursu wymiany między walutą krajową, a euro. Według Europejskiego Banku zalecenie powinno być zastosowane w art. 18. 1 ustawy horyzontalnej oraz w projektowanych rozporządzeniach.

Następną z opinii jest wydana na wniosek słowackiego Ministra Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny dotycząca podawania cen w dwóch walutach oraz zasad zaokrąglania w sektorach pracowniczym i zabezpieczenia społecznego. Tak, jak wcześniej wymienione opinie, tak i ta została uchwalona na podstawie ustawy horyzontalnej. Europejski Bank Centralny zaznaczył głównie, iż należy uwzględnić zapisy zalecenia Komisji z dnia 10 stycznia 2008 r. dotyczącej środków ułatwiających przyszłe przejście na euro. Precyzując powyższe wskazano artykuły projektowanego aktu prawnego dotyczącego zaokrąglania cen, które powinny być dostosowane do art. 5 rozporządzenia Rady nr 1103/97 w sprawie niektórych postanowień dotyczących wprowadzenia euro. (DZIENNIK URZĘDOWY UNII EUROPEJSKIEJ L 162/1 Z DNIA 19.06.1997 R. Z PÓŹNIEJSZYMI ZMIANAMI).

W opinii 12 czerwca 2008 r. Europejski Bank Centralny odniósł się do podwójnego podawania cen w sektorze gier hazardowych.

Z kolei w opinii z dnia 1 lipca 2008 r. wydanej na wniosek słowackiego Ministra Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny w sprawie projektu rozporządzenia ustanawiającego dodatkowe szczegółowe reguły na temat podwójnego podawania cen, konwersji i zaokrągleń cen, cen jednostkowych, płatności i innych kwot ustalanych w trakcie wymiany waluty słowackiej na euro w odniesieniu do zarobków, pensji i innych wynagrodzeń za pracę, do zwrotów kosztów podróży, obsługi zatrudnienia, ubezpieczenia społecznego, oszczędności związanych z przejściem na emeryturę, świadczeń socjalnych, zasiłków z tytułu opieki społecznej, pomocy z tytułu potrzeb materialnych i innych form wsparcia socjalnego oraz usług socjalnych.

2.2. Praktyczne czynniki przygotowań do wprowadzenia waluty euro

Krajowy plan wprowadzenia euro

Słowacja rozpoczęła przygotowania do wprowadzenia waluty euro przed 2004 rokiem, a więc przed przystąpieniem do Unii Europejskiej. Pierwszy etap stanowiło przyjęcie przez słowacki rząd 16 lipca 2003 r. ‘Strategii wprowadzenia euro w Republice Słowackiej’. Została ona stworzona przez centralny bank Słowacji oraz Ministerstwo Finansów. Następnie 8 września 2004 roku została zaakceptowana przez słowacki rząd ‘Specyfikacja strategii wprowadzenia euro w Republice Słowackiej’. Ponadto podjęto decyzję o przygotowaniu krajowego planu wprowadzenia euro. (*Rezolucja rządu Słowacji nr 862 z 8 września 2004 r.*) Jednakże całościowy harmonogram wprowadzenia euro został przyjęty przez słowacki rząd 6 lipca 2005 roku. (*Rezolucja rządu Słowacji nr 525 z 6 lipca 2005 r.*) Plan aktualizowano trzykrotnie, a mianowicie w marcu 2007 r., w kwietniu 2008 r. we wrześniu 2008 r. Do pracy nad projektem zaangażowano ministerstwa oraz organizacje pozarządowe. Tematykę planu stanowiły zasady wprowadzenia nowej waluty, okres podwójnego obiegu dwóch walut, zasada ciągłości umów, zasada zaokrąglania sum pieniężnych, działania przeciw zawyżaniu cen. W planie znalazły się również zadania instytucji związane z wprowadzeniem euro, instytucjonalne ramy wprowadzenia waluty euro. Ponadto w planie zawarto rekomendacje Krajowego Koordynatora wprowadzania euro adresowane szczególnie do banków, instytucji finansowych, administracji rządowej, sprzedawców oraz społeczeństwa.

Zgodnie z wyżej wspomnianą rezolucją rządu Słowacji z 8 września 2004 r. Minister Finansów objął funkcję Krajowego Koordynatora Krajowego Komitetu Koordynacyjnego ds. wprowadzania euro, natomiast jego zastępcą został Prezes Narodowego Banku Słowacji. Członkami NCC- National Coordinating Committee stali się reprezentanci ministerstw, urzędów centralnych oraz organizacji pozarządowych. Krajowy Komitet Organizacyjny ds. wprowadzenia euro jest najważniejszą instytucją ponoszącą odpowiedzialność za przygotowania do wprowadzenia waluty euro. NCC posiadało uprawnienie do zlecania centralnym organom rządowym oraz innym instytucjom zalecenia dotyczące przyjęcia waluty euro. NCC rekomenduje również poszczególnym organizacjom wypełnianie określonych zadań. (*Rezolucja rządu Słowacji nr 362*) Krajowy Koordynator komitetu ds. wprowadzenia euro we współpracy z rządem oraz Narodowym Bankiem

Słowacji powołał pięć komitetów roboczych odpowiedzialnych za techniczne przygotowanie do wprowadzenia waluty europejskiej, a mianowicie:

- Komitet roboczy ds. banków i sektora finansowego
- Komitet roboczy ds. sektora instytucji rządowych i samorządowych
- Komitet roboczy ds. sektora niefinansowanego i ochrony konsumentów
- Komitet roboczy ds. legalizacji
- Komitet roboczy ds. komunikacji

Należy zaznaczyć, iż początkowo utworzono sześć komitetów, jednak komitet ds. technologii informatycznej i statystyki połączono z komitetem roboczym ds. sektora instytucji rządowych i samorządowych.(GÓRSKA, LIP, SIEMASZKO, 2008,s. 25)

W grudniu 2005 roku rząd Słowacji wyznaczył pełnomocnika rządu ds. wprowadzenia euro. Jego powołanie miało na celu intensywniejszą koordynację działań przygotowujących do wprowadzenia euro. Jego obowiązki koncentrowały się na zwoływaniu cyklicznie spotkań przewodniczących komitetów roboczych, intensywne komunikowanie się z słowackimi oraz europejskimi instytucjami, dokonywanie raportów dla Krajowego Komitetu Koordynacyjnego ds. wprowadzania euro z ewaluacji prac, ostrzeganie przed możliwymi problemami oraz podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej wprowadzenia waluty euro.

Kolejnym istotnym elementem podczas przygotowań Słowacji do wprowadzenia waluty europejskiej do obiegu jest pozyskanie banknotów i monet euro. Narodowy Bank Słowacji wypożyczył z centralnego banku Austrii banknoty euro w wysokości 188 milionów centralnego banku Austrii z zamiarem zwrotu tej sumy banknotami wyprodukowanych we własnym zakresie. Takie rozwiązanie umożliwiają wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z 14 lipca 2006 r. (*wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie niektórych przygotowań do wymiany pieniądza gotówkowego związanych z wprowadzeniem waluty euro oraz w sprawie zaopatrzenia wstępного i zaopatrzenia wtórnego w banknoty i monety euro podmiotów poza strefą euro*(EBC/2006/9) zgodnie, z którymi państwa należące do Unii Europejskiej nieznajdujące się jeszcze w strefie euro mają prawo po podjęciu przez Radę Unii

Europejskiej decyzji o uchyleniu derogacji, otrzymać banknoty euro z jednego lub więcej krajowych banków centralnych Eurosystemu. Po wejściu do strefy euro państwo korzystające z pożyczonej gotówki jest zobowiązane do oddania jej w kolejnych latach banknotami wyprodukowanymi bądź zamówionymi w ramach ustalonego przez Europejski Bank Centralny udziału w produkcji banknotów na dany rok.

Centralny bank Słowacji w lipcu 2004 r. ogłosił publiczny przetarg na projekt krajowej strony rewers monet euro. Do przetargu zgłoszono aż 64 propozycje projektów. Po pierwszym etapie komisje złożone z reprezentantów Narodowego Banku Słowacji, ekspertów nauki i sztuki wybrali 36 projektów zgłoszonych przez 15 uczestników przetargu. Podczas drugiego etapu konkursu artyści przedstawili swoje projekty w formie odlewów z gipsu. 10 spośród powyższych zostało poddane pod ocenę społeczeństwa w ogólnokrajowym badaniu opinii publicznej. Największą popularnością cieszyły się projekty monet przedstawiające krzyż na trójwzgórzu, górę Krywań oraz zamek w Bratysławie. Projekty zatwierdzono w kwietniu 2007 r. Monety o wartości 500 milionów zostały wybite w słowackiej mennicy w Kremnicy. Komisja Europejska podjęła decyzję, iż seryjna produkcja monet euro ze słowackim rewersem może rozpocząć się po podjęciu przez Radę Unii Europejskiej decyzji o derogacji. W związku z powyższym wybijanie monet euro na Słowacji rozpoczęło się 8 lipca 2008 r., a w lipcu 2007 r. centralny bank Słowacji wraz z mennicą podpisały umowę dotyczącą przygotowania próbnej serii monet euro. (GÓRSKA, LIP, SIEMASZKO, 2008,s. 25)

Ważnym aspektem przed wprowadzeniem waluty euro jest zaopatrzenie w banknoty euro wszystkich podmiotów tj. banków komercyjnych oraz innych podmiotów. Zaopatrzenie pierwotne tzw. frontloading, czyli rozpoczęcie zaopatrywania banków komercyjnych przez NBS odbywa się przed wprowadzeniem waluty euro, czyli przed styczniem 2009 r. Na Słowacji zostało zaplanowane na październik 2008 r. Kryterium otrzymania gotówki przed wprowadzeniem waluty euro jest ustanowienie przez banki kwalifikowanego zabezpieczenia. Banki komercyjne za banknoty oraz monety, które dostały przed wprowadzeniem waluty europejskiej zapłacą dopiero w styczniu 2009 r. Do stycznia 2009 r. banknoty i monety euro stanowiły własność Narodowego banku Słowacji i w związku z tym nie mają prawa znaleźć się w obiegu. Zaopatrzenie wtórne (tzw. sub-frontloading) miało miejsce na przełomie listopada i grudnia 2008 r.

Wprowadzenie waluty euro do obiegu następuje głównie przez bankomaty, sektor bankowy oraz sektor detaliczny. Bankomaty od 1 stycznia 2009r. wypłacały tylko walutę euro, te, których nie dało się przestawić na walutę euro zostały wyłączone z użycia. W sektorze bankowym pojawi się sprzedaż przygotowanych przez NBS zestawów startowych monet euro, wypłat gotówki z rachunków bankowych oraz wymiana koron słowackich na euro. Ponadto w okresie przed wprowadzeniem waluty euro oraz w pierwszych dniach stycznia banki wypłacały niskie nominały banknotów euro. Z kolei w sektorze detalicznym wprowadzeniem waluty euro przejawia się przez wydawanie reszty w euro. Nadto według ustawy horyzontalnej sprzedawcy powinni wydawać resztę wyłącznie w nowej walucie. Należy jednak zaznaczyć, iż sprzedawcy mają możliwość w okresie podwójnego obiegu odmówić przyjęcia koron słowackich, jeśli klient płaciłby banknotami o wartości nominalnej czterokrotnie przewyższającej należną kwotę. Powyższe jest uregulowane w przepisach prawa europejskiego.

Od 1 stycznia 2009 r. Narodowy Bank Słowacji oraz banki komercyjne mają obowiązek zapewnić wymianę waluty słowackiej na europejską. Banknoty będą wymieniane przez NBS bezterminowo, natomiast monety do końca 2013 r. Z kolei w bankach komercyjnych istniała możliwość wymiany zarówno monet jak i banknotów do końca czerwca 2009 r. Kurs wymiany wynosi 30,1260 SKK za 1 EUR.

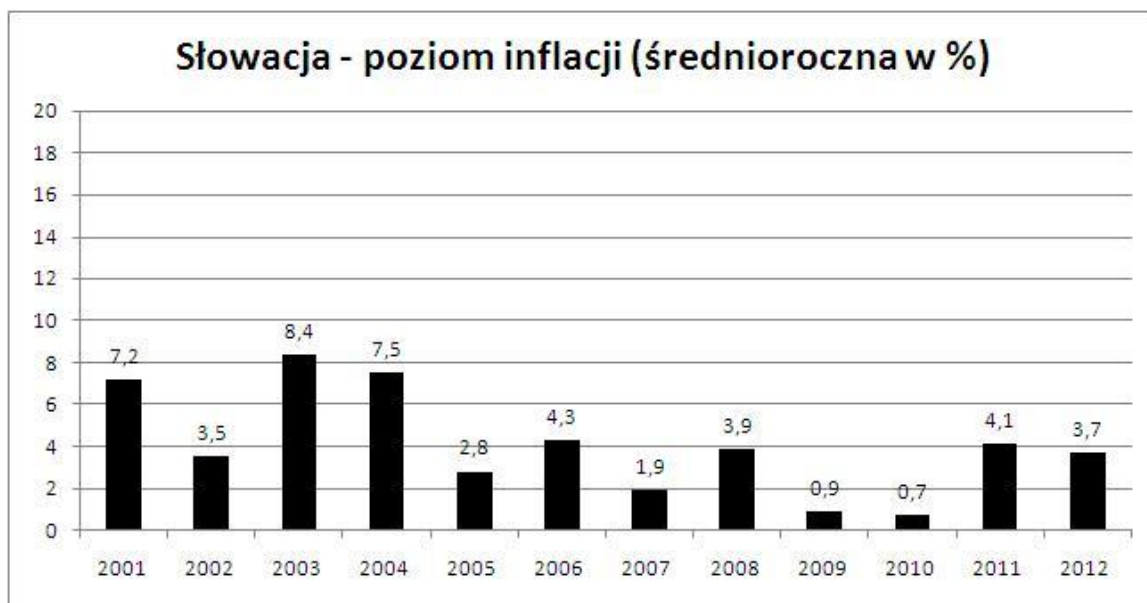
Rozdział 3 Przyjęcie przez Słowację waluty euro

3.1. Korzyści przyjęcia wspólnej waluty europejskiej

Zarówno korzyści jak i koszty przystąpienia Słowacji do strefy euro budzą wiele kontrowersji. Według większości to jednak korzyści są przeważające.

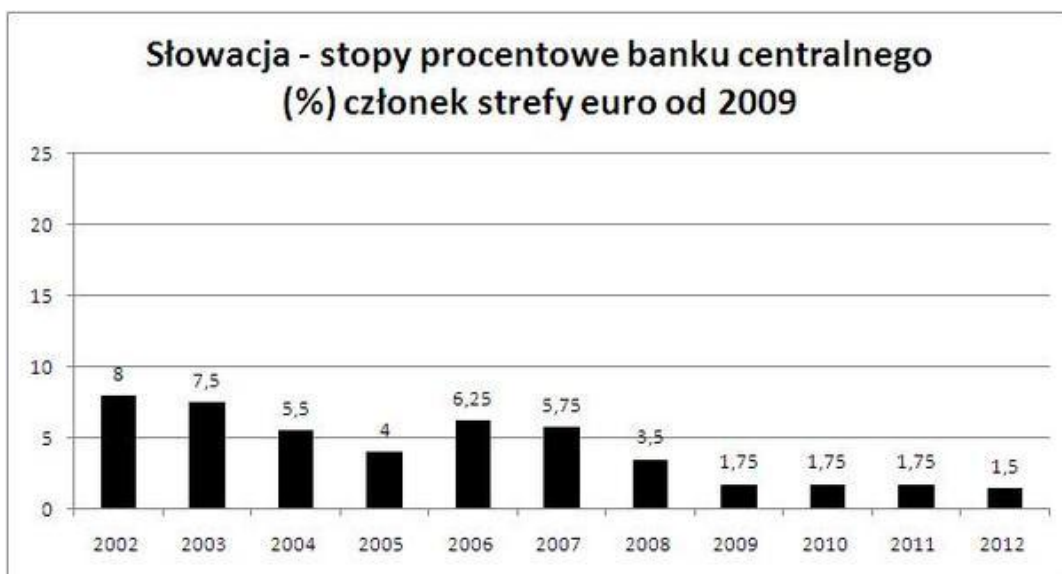
Jedną z korzyści wynikających z przystąpienia Słowacji do strefy euro jest eliminacja kosztów wymiany waluty. Powyższe dotyczy zarówno osób fizycznych jak i przedsiębiorców. Wspomniane koszty oscylują w granicach 2-5 % wymienianej kwoty. Badania wskazują, iż dzięki powyższym kosztom słowacki PKB może wzrosnąć o około 0,25% - 1%. Zanim utworzono w Europie wspólny obszar walutowy, koszty wynikające z wymiany walut wynosiły 0,4-1% PKB rocznie. Gdy utworzyła się strefa euro, koszty transakcyjne spadły o 0,69 %. W przeliczeniu na środki pieniężne wyliczono, iż w 2008 r. kraje należące do strefy euro zaoszczędziły ponad 63 miliardy euro (BUKOWSKI, DYRDA, KOWAL, 2009, s.63). Posiadanie wspólnej waluty to również większa przejrzystość cen oraz intensywniejsza konkurencja na rynku. Szczególnie wyraźnie widać to na funkcjonowaniu przedsiębiorstwa, które chcąc sprzedać swój wyrób na terenie niejednolitym walutowo jest zobowiązane do przeliczenia obcej waluty. Z kolei unia walutowa w pewnym stopniu niweluje dyskryminację cenową. Przejrzystość cen sprawia, iż łatwiej jest zidentyfikować zawyżone ceny. Zwiększenie podaży spowoduje wówczas spadek cen w tych miejscach. (MANKIW, TAYLOR 2009, s. 416) Większa przejrzystość w porównywaniu cen prowadzi nawet do globalnych korzyści, gdyż przedsiębiorstwa funkcjonujące w bardziej konkurencyjnym środowisku są efektywniejsze, bardziej innowacyjne, a co za tym idzie powodują wzrost gospodarczy kraju. (MECHANIZMY FUNKCJONOWANIA STREFY EURO, 2014, s. 166) Wartą zauważenia zaletą wprowadzenia waluty euro jest eliminacja wahań nominalnego kursu walutowego. Na transakcjach w krajowej walucie można zyskać jak i stracić, jednak z danych Europejskiego Banku Centralnego wynika, iż w okresie od sierpnia 2008 r. do lutego 2009 r. wartość złotego spadła w stosunku do waluty euro 30%. W przypadku prowadzenia działalności gospodarczej w strefie euro koszty są nieprzewidywalne i bardzo ryzykowne, dlatego większą pewność inwestycyjną powoduje posiadanie jednolitej waluty. (MECHANIZMY FUNKCJONOWANIA STREFY EURO, 2014, s. 197)

O korzyściach wprowadzenia waluty euro świadczy poziom inflacji na Słowacji, który przed wejściem do Unii Europejskiej był bardzo wysoki, wówczas inflacja sięgała nawet w 2003 r. 8,4 %. Przez kolejne lata spadła, aż w roku 2009, w momencie przystępowania do strefy euro oraz w 2010 r. wynosiła poniżej 1%. W latach 2011-2012 poziom inflacji również był stosunkowo niski gdyż oscylował w granicach 4%, co w porównaniu do lat 2001-2004 można uznać za znakomity wynik.

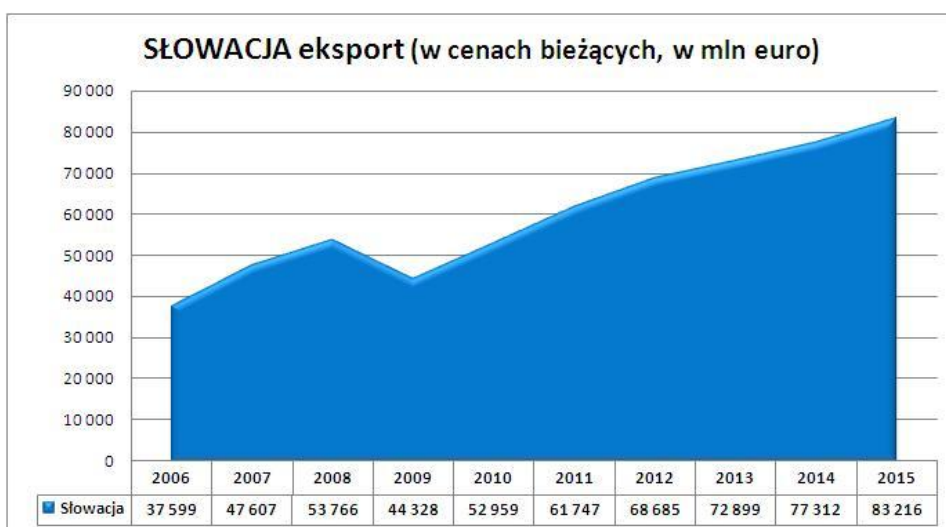
Rys. 1. Źródło: <http://euro-dane.com.pl/slowacja> (dostęp: 10.05.2016 r.)

Wartym zauważenia są również stopy procentowe, które od roku 2009 ,a więc przystąpienia Słowacji do strefy euro stanowczo spadły. Niskie stopy procentowe pozwoliły zarówno osobom fizycznym jak i firmom korzystać z tańszego kredytu.

Rys. 2. Źródło: <http://euro-dane.com.pl/slowacja> (dostęp: 10.05.2016 r.)

Rozważając koszty wprowadzenia waluty euro należy pamiętać, iż pierwszy krok do przystąpienia do strefy euro stanowi wypełnienie kryteriów z Maastricht tzw. kryteriów konwergencji. Powyższe uniemożliwiały politykom obiecywanie w kampanii wyborczej wysokich wydatków, a tym samym dawały inwestorom zagranicznym gwarancję dla zagranicznych przedsiębiorców na rozwój kraju, w którym poczynili inwestycje. Wszystkie wymienione aspekty są dobrą przesłanką do zwiększenia handlu zagranicznego, inwestycji zagranicznych, co skutkuje wzrostem gospodarczym. Powyższe potwierdza wykres dotyczący eksportu, który jednoznacznie wskazuje, iż po przystąpieniu w 2009 r. do strefy euro eksport z roku na rok wzrastał.

Rys. 3. Źródło: <http://euro-dane.com.pl/slowacja> (dostęp: 10.05.2016 r.)

Rozważając zalety wprowadzenia waluty euro należy wskazać, iż stabilizacja waluty, eliminacja kosztów i ryzyka związanego z wymianą waluty przyciąga zagranicznych inwestorów. Nie bez znaczenia jest również fakt, iż po przyjęciu przez Słowację waluty europejskiej, zgodnie z danymi centralnego banku Słowacji w znacznie spadło oprocentowanie kredytów do 1,9%, co stanowiło przekroczenie historycznego minimum, a w porównaniu do 2008 r. spadło o 3 punkty procentowe.

Analizując korzyści nie sposób nie zwrócić uwagi na wzrost inwestycji zagranicznych po przyjęciu waluty euro na Słowacji. Pod koniec 2009 roku niemiecki Volkswagen podjął decyzję o lokalizacji jednego z rodzajów swoich samochodów. Decyzję o produkcji podjęły również firmy takie jak AU Optronics oraz Samsung. Wzrost produkcji powoduje również wzrost zatrudnienia

Prozaiczną korzyścią jest również ułatwienie dla podróżujących po Słowacji. Poza przejrzystością cen i pozytywny aspekt stanowi brak konieczności wymiany europejskiej waluty na inną.

3.2. Koszty wprowadzenia waluty euro

Wejście do strefy euro pociąga za sobą również koszty, szczególnie te związane z aspektami technicznymi przygotowania wejścia do strefy euro. Zważyć należy, iż państwo wstępujące do strefy euro wydatki te ponosi jednorazowo, a poniesione nakłady finansowe powinny szybko się zwrócić.

Po wprowadzeniu waluty euro ograniczeniu podlega również polityka fiskalna Europejskiego Banku Centralnego, która jest uzależniona od polityki pieniężnej poszczególnych państw w narodowych bankach centralnych. Wchodząc do strefy euro każde państwo traci autonomię monetarną. Z czasem słowacka gospodarka będzie zobligowana do zaakceptowania zunifikowanej polityki monetarnej starych krajów członkowskich. Ponadto Słowacja z momentem wejścia do strefy euro utraciła wpływ na politykę pieniężną państwa. Następną z wymienianych wad wstąpienia do strefy euro jest brak realnej konwergencji. Produkt krajowy brutto na osobę oraz poziom cen nie mogą równać się z średnią w krajach Unii Europejskiej. Przed wprowadzeniem waluty euro PKB rosło dzięki umacnianiu słowackiej korony w stosunku do innych walut oraz częściowo poprzez wzrost cen. Po wejściu do strefy euro konwergencja jest możliwa wyłącznie poprzez szybszy wzrost cen, co z całą pewnością obniży poziom życia słowackiego społeczeństwa.

Podsumowanie

Wprowadzenie waluty euro stanowi zwieńczenie długotrwałego procesu integracji gospodarki Europy rozpoczętej podpisaniem deklaracji Schumana w 1950 r. i utworzeniem w 1951 r. Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali. Kolejnymi ważnymi etapami powstawania unii walutowej w Europie był traktat rzymski z 1957 r. oraz traktat z Maastricht zawarty w 1992 r. Rozwój strefy euro zapewne doprowadzi do ściślejszej współpracy pomiędzy państwami znajdującymi się w strefie, jak i rozszerzeniem jej zasięgu. Przeprowadzona w niniejszym opracowaniu próba syntetycznej analizy drogi Słowacji do strefy euro jest lekcją historii, jak i przede wszystkim doskonałym materiałem do rozważenia dla kolejnego państwa przystępującego do europejskiej unii walutowej. Czas, który upłynął tj. 7 lat posługiwania się przez Słowację walutą euro wydaje się właściwym do egzemplifikacji dla państw od niedawna posługujących się walutą euro. Badanie zarówno pozytywnych jak i negatywnych aspektów ścisłej integracji europejskiej winno również być wykorzystane do rozważenia przez Polskę stopnia zaawansowania przygotowań do wejścia do strefy euro oraz konieczności dostosowania polskiej gospodarki do wymagań Unii Europejskiej. Reasumując powyższe Słowacja wstępując do Unii Europejskiej miała świadomość rychłego przystąpienia do strefy euro. Powyższe okazało się dla Słowacji korzystne. Przyjęcie waluty europejskiej spowodowało wygodę płatności na terenie całej Unii Europejskiej, a mianowicie brak konieczności wymiany koron słowackich na euro, uniknięcie ryzyka związanego z chwiejnym kursem walutowym oraz sprawiło wzrost przejrzystości cen. Przejście na walutę euro pociągnęło za sobą wzrost inwestycji zagranicznych przedsiębiorców, a tym samym aprecjację produkcji i wynikające z tego zwiększenie zatrudnienia. Wymienione korzyści wiążą się ściśle z wzrostem PKB (produktu krajowego brutto), co ma odzwierciedlenie w poprawieniu poziomu życia Słowaków. Dla obywateli nie bez znaczenia był również skutek polegający na spadku stóp procentowych. Przyjęcie waluty euro wiązało się również z kosztami wprowadzenia nowej waluty do obiegu, uświadomieniu społeczeństwa, utracie suwerenności narodowej w polityce pieniężnej, a także utracie możliwości korzystania z kursu walutowego, jako instrumentu polityki gospodarczej. Groźbą przy przystąpieniu do strefy euro jest również efekt cappuccino, czyli wzrost cen towarów i usług o niskiej cenie jednostkowej, a często kupowanych. Podsumowując powyższe, należy jednak stwierdzić, iż korzyści przystąpienia Słowacji do strefy euro stanowczo przeważają nad kosztami.

Bibliografia

Bukowski M., Dyrda S., Kowal P. ,2009, *Wpływ wprowadzenia euro na sytuację gospodarczą w Polsce i strefie euro*, Warszawa

GÓRSKA A., LIP W., SIEMASZKO M., 2008, *Prawne i praktyczne aspekty przygotowań Słowacji do zamiany waluty krajowej na euro*, Departament Zagraniczny Narodowy Bank Polski, Warszawa

KOŁODZIEJCZYK- KONARSKA K. ,2002, *Proces rozszerzania Unii Europejskiej na państwa Europy Środkowej i Wschodniej*

KOŚCIELNIAK L. 2010, *Historia Słowacji*, Ossolineum,

KOWALEWSKI P., TCHORKA G., GÓRSKI J. 2014, *Mechanizmy funkcjonowania strefy euro*, Wydawnictwo Wolters Kluwers, Warszawa

ŁOŚ R. 2007, *Polityka zagraniczna Słowacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź

ŁASTAWSKI K. 2006, *Historia integracji europejskiej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń

MANKWIN N.G., TAYLOR M.P. 2009, *Makroekonomia*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa

TOMASZEWSKI J. 1997, *Czechosłowacja*, Wydawnictwo Trio, Warszawa

ŻARNA K., 2009 *Słowacja na drodze do Unii Europejskiej* ,Polityka i Społeczeństwo 6/2009

Strony internetowe:

<http://ciekawostkihistoryczne.pl/2012/05/29/dlaczego-czechoslowacja-sie-rozpadla>,
(dostęp: 10.04.2016)

<http://euro-dane.com.pl/slowacja> (dostęp: 10.05.2016 r.)

Akty prawne:

Rezolucja rządu Słowacji nr 862 z 8 września 2004 r.

Rezolucja rządu Słowacji nr 525 z 6 lipca 2005 r.

Wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie niektórych przygotowań do wymiany pieniądza gotówkowego związanych z wprowadzeniem waluty euro oraz w sprawie zaopatrzenia wstępnego i zaopatrzenia wtórnego w banknoty i monety euro podmiotów poza strefą euro(EBC/2006/9)